

A photograph of two workers, a woman in the foreground and a man behind her, both wearing white hard hats and high-visibility yellow and blue work jackets. They are looking at a computer monitor in a dimly lit control room. The woman's hand is on a mouse. The background shows industrial equipment and blurred lights.

public
RESULT

Corridor Zwolle- Twente-Münster als katalysator van sociaal-economische ontwikkeling

Verkenning en input voor EUREGIO2030

November 2023

In opdracht van EUREGIO

Versie: 03 november2023

Public Result B.V.
Postbus 11649
2502 AP Den Haag
Tel: 070 – 3468816
e-mail: info@publicresult.nl
www.publicresult.nl
Opdrachtnummer: EUCOR23

© Copyright Public Result 2023.

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever

1 ■ Inleiding

In het kader van het INTERREG V-A-project EuregioRail is een ruimtelijke sociaaleconomische analyse van de corridor Zwolle-Twente-Münster uitgevoerd. De resultaten van de analyse zijn in september 2022 opgeleverd en gepresenteerd tijdens de slotbijeenkomst van EuregioRail. In deze studie zijn een aantal inhoudelijke bouwstenen benoemd en zijn aanbevelingen gedaan voor vervolgstappen om te komen tot een integrale, Duits-Nederlandse aanpak voor de toekomstige samenwerking en verdere ontwikkeling van de corridor Zwolle-Twente-Münster.

Dat de samenwerking integraal moet worden opgepakt is een van de concrete aanbevelingen vanuit het project EuregioRail. De partners langs de corridor zijn tot de conclusie gekomen dat samenwerking op meer onderwerpen dan alleen mobiliteit mogelijk is. Daartoe is een set zogenaamde bouwstenen rondom de thema's mobiliteit, ondernemerschap en innovatie, human capital, werklocaties en bedrijventerreinen, bereikbaarheid en woon/werkklimaat, regiomarketing, triple helix en versterking van het netwerk opgesteld. Door de hoeveelheid en omvang aan bouwstenen komt een snelle uitvoering van de voorgestelde maatregelen niet op gang.

Doel en aanpak

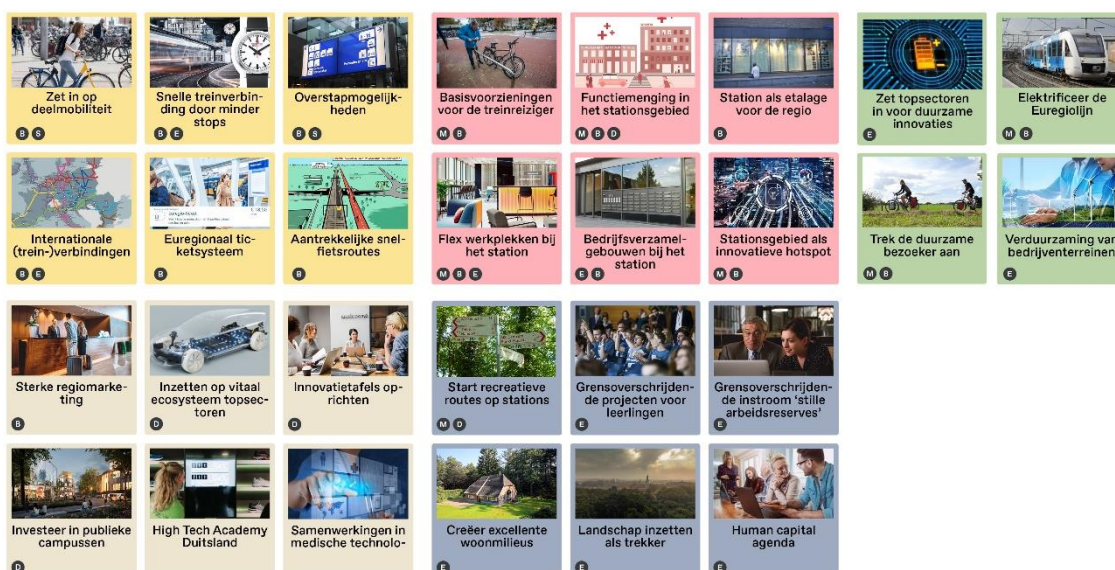
De EUREGIO werkt aan de invulling van haar strategie EUREGIO 2030 voor de komende drie jaar. Onderdeel hiervan is onder meer de versterking van de spoorverbinding Zwolle-Twente-Münster. Maar de EUREGIO is niet de enige partner die langs deze corridor werkt aan de sociaal-economische structuurversterking. Als input en advies voor de invulling van de euregionale strategie van de komende jaren lag de vraag op tafel aan welke onderwerpen op dit moment al (door de verschillende partners) wordt gewerkt, waar nog witte vlekken zijn en wat van de EUREGIO zelf wordt verwacht of gevraagd.

Daarom is samen met een aantal partners de haalbaarheid van uiteenlopende (mogelijke) vervolgstappen besproken. Tijdens interviews met de provincie Overijssel, de Regio Zwolle, Regio Twente en de IHK Noord-Westfalen is gezocht naar een prioritering en aanscherping van bouwstenen / thema's. De selectie van een beperkt aantal onderwerpen/bouwstenen biedt de partijen langs de corridor de mogelijkheid de tijdens EuregioRail gestarte samenwerking voort te zetten.

2. Kansen en advies

De EUREGIO is een Nederlands-Duitse regio in het midden van Europa en verbindt verschillende gemeenten, provincies en steden in een deel van Overijssel en Noordrijn-Westfalen. De drie deelgebieden (Regio Zwolle, Twente en Münsterland) van de spoorlijn Zwolle-Twente-Münster delen een aantal sterke punten en kansen, waardoor de positie in Europees verband verder versterkt kan worden. Maar er zijn ook uitdagingen die vragen om een gestructureerde aanpak. De economie is vitaal, maar de huidige demografische situatie (vergrijzing van de bevolking en daardoor een krimpend aanbod op de arbeidsmarkt) vraagt aan beide kanten van de grens om oplossingen. Dat kan zijn het aantrekken van nieuwe inwoners door omvangrijke nieuwbouw (waar Regio Zwolle bijvoorbeeld sterk op inzet), maar ook door het aantrekken van meer (tijdelijk werkzame) arbeidsmigranten uit andere Europese landen. Ook de grensoverschrijdende samenwerking tussen onderwijsinstellingen, kennisinstituten en het bedrijfsleven biedt kansen voor versterking van de economie.

Uit eerdere rapporten blijkt dat de grensregio langs de spoorverbinding Zwolle-Twente-Münsterland volop kansen biedt voor de sociaal-economische ontwikkeling. Uit dat onderzoek zijn meer dan 50 maatregelen naar voren gekomen die bij kunnen dragen aan het realiseren van de potentie. In een breed traject zijn deze bouwstenen met triple helix partners uit de regio bij elkaar gebracht. Vertegenwoordigers van ondernemers, overheden en onderwijs- en kennisinstellingen vinden dat de economische groei moet worden gestimuleerd door vooral in te zetten op de arbeidsmarkt, het aantrekken en houden van talent, het aanjagen van innovatie en ondernemerschap, het wegnemen van de grensbarrières en het inspelen op de ruimtelijke kwaliteiten van de grensregio.

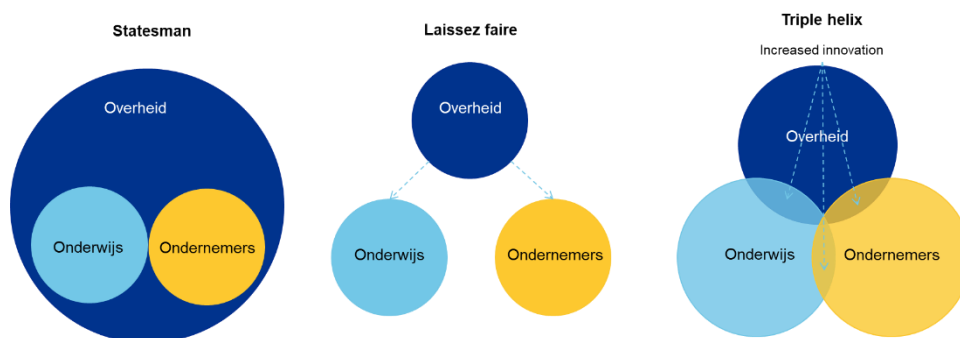
Wat loopt op dit moment

De partners langs de corridor zijn (voor zover in beeld gebracht) allemaal bezig met hun eigen activiteiten ter versterking van de sociaal-economische structuur. Vanuit dit traject is vooral gefocust op het grensoverschrijdend belang van deze activiteiten. Zo zet de regio Zwolle in op een meerjarenagenda 2024-2028 met daarin de speerpunten Economie & Arbeidsmarkt en Ruimtelijke ontwikkeling. Hierin komt o.a. de ambitie terug om de verbinding tussen stedelijk gebied, water en platteland te versterken. In de Regio Twente wordt gewerkt aan een 'groene technologische topregio' met een focus op de toekomstgerichte, innovatieve en vitale sectoren en clusters die de krachten van de regio benutten (waaronder de aanwezigheid van de UT en het sterke profiel in de maakindustrie en HTSM). Vanuit de provincie Overijssel staat op korte termijn het speerpunt 'Stad & economie' centraal, met daarbij o.a. aandacht voor de ontwikkeling van stationsgebieden langs de corridor. De IHK Nord-Westfalen heeft aangegeven in de bestaande samenwerking met Nederlandse partners (waaronder OostNL) vooral in te zetten op het versterken van de grensoverschrijdende (economische) clusters.

Welke mogelijkheden zijn er voor de EUREGIO?

De regionale partners hebben aangegeven waar de grootste behoeftes aan samenwerking en/of ondersteuning door de EUREGIO de komende jaren worden gezien:

EUREGIO als verbinder: In de grensoverschrijdende samenwerking wordt op dit moment vooral een structuur gemist waarin Onderwijs, Overheid en Ondernemers op bestuurlijk niveau (structureel) bij elkaar komen, afgestemd worden en een breed gedragen koers voor de doorontwikkeling van de grensregio kunnen bepalen.

Om de samenwerking naar een hoger niveau te brengen zal grensoverschrijdend werk moeten worden gemaakt van een echte uitwisseling tussen de triple helix partijen. Organisaties zoals de Twenteboard of Münsterland e.V. laten zien dat die verbindingen er (in ieder geval nationaal) zeker al zijn. Echter, in het grensoverschrijdende komt de samenwerking vooral tussen overheden (EUREGIO, MONT, GPRW etc.) of tussen onderwijsinstellingen (UT – WWU, Saxion etc) op gang.

Bestaande netwerken zoals in Zwolle moeten meer met elkaar in verbinding worden gebracht. De focus op economische verbindingen en connecties tussen bedrijven onderling en met universiteiten kunnen worden verbeterd (de EUREGIO als bemiddelaar van het politieke proces), en dit komt niet van zelf van de grond. Het samenwerkingsverband kan dan ook signaleren als iets niet lekker loopt en kijken hoe dit verholpen kan worden.

Concreet denken partners aan het oprichten (als lichte structuur) van een **Economic Development Board**.

EUREGIO als facilitator: Partners zijn bezig met het werken aan de grensregio en aan de corridor Zwolle-Twente-Münster. Deze activiteiten kennen bijna allemaal een grensoverschrijdende component, waarbij de EUREGIO de eerste aanspreekpartner is met kennis over het buurland, contacten en expertise van hoe bepaalde dingen vormgegeven kunnen worden. Tegelijkertijd willen partners graag eigen projecten en het initiatief in eigen handen houden, en zijn daarom op zoek naar vooral incidentele ondersteuning bij de grensoverschrijdende contacten. Ook is er de vraag naar uitvoeringscapaciteit voor grensoverschrijdende projecten die door partners zelf in het leven worden geroepen. Ook het vraagstuk naar de bijhorende financiering dient hierbij afgestemd te worden, zo wordt er namelijk een bijdrage verwacht vanuit de EUREGIO bij dit soort activiteiten.

Op inhoudelijk gebied zijn uit de gesprekken vooral twee onderwerpen naar voren gekomen die de partners de komende periode belangrijk achten: het *human capital* vraagstuk (binden en boeien van jongeren / talent voor de regio) en het gezamenlijk werken aan *innovatiekracht* op basis van een gedragen en afgestemde visie.

Advies

De ambitie om te blijven werken aan de sociaal-economische versterking van de grensregio en langs de corridor Zwolle-Twente-Münster is duidelijk geworden tijdens de gevoerde gesprekken. Van de EUREGIO als organisatie wordt vooral verwacht dat de lopende projecten en speerpunten worden ondersteund. Het is aan te bevelen om als EUREGIO aan te haken bij waar de energie zit bij de partners.

- Zorgen voor een passend platform voor (bestuurlijke) afstemming. De EUREGIO-Raad inclusief inhoudelijke commissies werken goed om politici uit de hele regio bij elkaar te brengen, over inhoud te praten, projecten te initiëren en oog te houden op de gezamenlijke koers. Er ontbreekt echter een sterke vertegenwoordiging van- en structurele afstemming met vertegenwoordigers uit het onderwijs en het bedrijfsleven. Het is niet aan te raden om deze partijen toe te voegen aan de bestaande structuren omdat de huidige functies van Raad en DB behouden moeten blijven. Wel is het inrichten van (een vorm van) een Economic Development Board gewenst vanuit de partners en mogelijk van grote positieve impact voor de hele grensregio. De manier waarop zo'n Economic Development Board wordt ingevuld moet nader worden onderzocht (In de bijlage een aantal concepten ter inspiratie). Uitgangspunten zijn in ieder geval een lichte structuur, vaste deelnemers en duidelijke afspraken over rollen, taken en onderwerpen.
- Goed zicht houden op wat er bij de partners speelt en hoe deze initiatieven bij elkaar kunnen worden gebracht. Alle regio's langs de corridor werken aan structuurversterking en inhoudelijk zit er veel potentie om elkaars inspanningen te versterken of hier een grensoverschrijdend component aan toe te voegen. Dit kan o.a. door bijv. capaciteit te leveren in de vorm van vergaderlocaties, dagvoorzitterschap of informatie / kennis in het buurland bekend te maken. Bij concrete vragen hiernaar kan de EUREGIO ook besluiten om uitvoeringscapaciteit in te zetten voor projecten van partners en daarmee schaalvoordelen te realiseren (bijv. combineren functies in meerdere projecten).

BIJLAGE: verschillende vormen van triple helix samenwerking in een regio

